

50 JAAR RITS

“Het Rits, meer dan een filmschool”

Wie de lijsten van de eerste decennia studenten van de in 1962 opgestarte televisie-, radio-, theater- en filmopleiding aan het Rits doorneemt, zal zich terecht afvragen: Wat zou er van de film- en televisiescène resten, als zij er niet waren geweest?

— JAN-PIETER EVERAERTS

“Het RITS telt nu overigens al zo'n 3.500 afgestudeerden. Denk die uit de media weg. Dat kan je je bijna niet voorstellen.”
— Bert Beyens

Goed 60 jaar geleden – eind 1953 – werd de Belgische televisie opgestart. Dat creëerde al meteen een groeiende nood aan technici en programmamakers. Enkele jaren later zou dat leiden tot het oprichten van verschillende filmscholen, waaronder het INSAS-HRITCS. Dat HRITCS – Hoger Rijksinstituut voor Toneel- en Cultuurspreiding, later kortweg Rits – zou gaandeweg met zijn 650 studenten uitgroeien tot de grootste ‘filmschool’ van het land. Aan de start – op 15 oktober 1962 – gingen talloze voorbereidende gesprekken vooraf. Tot begin jaren negentig betrokken het Franstalige INSAS en het Nederlandstalige HRITCS samen een gebouw aan de Brusselse Naamsestraat 54 (Naamsepoort). Toen scheidden de twee scholen qua vestigingsplaats hoewel de contacten bleven. Zo werd het 50-jarige bestaan begin januari samen gevierd in de Belgische filmtempel bij uitstek: het Koninklijk Belgisch Filmmuseum & -archief, sinds 2009 de Cinematek. In het begin werd de leiding van het HRITCS toevertrouwd aan de jurist-acteur Rudi Van Vlaenderen, de man achter het Brussels Kamertoneel (BKT) onder meer. Terwijl

Raymond Ravar voor het INSAS vooral, op iemand zoals de filmmaker André Delvaux na, specialisten uit het buitenland aantrok, stelde Van Vlaenderen uit zijn binnenlandse contacten een docentenkorps samen. Voor het vakgebied waarin hij zelf niet actief was – film – nam hij contact op met Emile Degelin, toen de enige gediplomeerde, Nederlandstalige cineast. Van Vlaenderen haalde ook Roland Verhavert weg bij een andere filmschool, het Narafi. Toen Verhavert en Degelin in 1962 begonnen, was het echt behelpen. Verhavert: “In het begin was er géén camera, daarna één, tenslotte enkele. Noodgedwongen was er meer theorie dan praktijk*.”

Uit deze heroïsche tijden valt ook te vermelden dat er elk jaar wel een staking van de studenten was voor een hoger diploma, tot en met de jaren 80 toen Jo Röpcke, de tv-presentator van het filmprogramma *Première*, even directeur was. En dat de mentor van de afdeling radio- en televisie – Sociale Communicatie, niemand minder dan tv-icoon Maurice De Wilde, zijn studenten klaarstoomde (of tenminste dat trachtte) op het loodzware journalistenexamen van de BRT.

En als het even kon ook wegwijz maakte in wat hij zelf als zijn missie zag: de onderzoeksjournalistiek. Op dat ogenblik werkte De Wilde zelf aan de spraakmakende enquête over de collaboratie tijdens WO II 'De Nieuwe Orde'. Uit deze opleiding Sociale Communicatie zou later de afdeling documentaire ontstaan.

Heel wat afgestudeerden werden bekende mediafiguren. Onder hen Roel Van Bambost, Stijn Coninx, Tomas De Soete, Erik de Kuyper, Pierre Drouot, Jan Eelen, Danny Huwé, Paul Jambers, Erik Van Looy en vele anderen.

Begin jaren 90 kwam het Rits onder leiding van Frank Roos. Hij trok nieuwe mensen aan, onder wie filmregisseur Stijn Daens Coninx voor de artistieke leiding. "Dat was hard nodig", stelt departementshoofd Bert Beyens, "want er waren docenten die bijvoorbeeld filmrealisatie gaven zonder ooit iets gemaakt te hebben." Roos en Coninx haalden tal van nieuwe docenten binnen. De studenten volgden, mede door de komst van VTM. Kwam dan echter de woelige periode midden jaren negentig toen een decreet van de Vlaamse deelregering de hogescholen verplichtte zwaar te besparen én op te gaan in een groter geheel. In het geval van het Rits in de Erasmus-hogeschool Brussel.

Veelzijdigheid in hartje Brussel

"Het Rits, meer dan een filmschool", het zou een reclameslogan kunnen zijn. Want het «Rits, School of Arts» is behalve een filmschool, ook een televisieopleiding, een radio- en een theaterschool. Het Rits biedt een brede waaier aan richtingen aan: bachelor- en master-opleidingen toneel (regie en acteren), audiovisuele technieken (camera, belichting, geluid en montage), audiovisuele assistentie en audiovisuele kunsten met afstudeerrichtingen animatiefilm, (fictie-) filmregie en -productie, documentaire, televisie, scenario en radio.

Het Rits maakt graag een punt van zijn ligging in hartje Brussel, hoofdstad van Vlaanderen, België en de Europese Unie. Met een campus in de Dansaertstraat. Voor de drama-afdeling wordt er ruimte gehuurd in de Bottelarij in Molenbeek. De oude trouwe opname-studio-van-het-eerste-uur, Sonart in Sint-Pieters-Woluwe ("Die had toch wel iets" aldus een docent) werd eind 2012 definitief verlaten. De Erasmusmushogeschool plant een grote studio in Anderlecht.

"Als er iets positief is, aan het opgaan in het groter geheel van Erasmus, dan wel de aanpak van de gebouwenproblematiek" stelt departementshoofd Bert Beyens. "Aan het

"Onze films doen het internationaal goed op de festivals. Enkele jaren geleden werd de eindexamenfilm *Schijn van de maan* geselecteerd in Cannes en in de Quinzaine *En waar de sterre bleef stille staan*. De Nederlanders kijken naar ons op!"
– Bert Beyens

INSAS staan ze op dat vlak nog nergens. Dat is het positieve dat ik er aan zie. Maar anderzijds gaat het om twee culturen die botsen. Er is een managementcultuur in het onderwijs geslopen en dat is niet wenselijk, er is de obsessie van de meetbaarheid. In de hele samenleving."

"Fierheid, passie, roeping, hoop"

Bert Beyens is als RITS-departementshoofd zeer actief binnen de Filmschool-internationale C.I.L.E.C.T. én in het bestuur van G.E.E.C.T, één van de 5 regionale organisaties (de Europese) onder de koepelorganisatie CILECT.

Waar staat het Rits internationaal? In vergelijking zeg maar met de Nederlandse Film en Televisie Academie ?

B. BEYENS: Het Rits bestaat internationaal. Onze films doen het internationaal goed op de festivals. Enkele jaren geleden werd de eindexamenfilm *Schijn van de maan* van Peter Ghesquière geselecteerd voor de kortfilmcompetitie in Cannes en nog niet eens zo lang geleden was er de selectie, ook al in Cannes (de Quinzaine) van ook al een eindexamenfilm van het Rits, *En waar de sterre bleef stille staan* van Gust Van den Berghe. De Nederlanders kijken naar ons op! Zij staan nu overigens voor zware besparingen. Een school waar ik zelf naar opkijk en een goeie band mee heb, is FAMU in Praag, een van de topscholen in de wereld. De National Film & TV School in Londen is dat ook.

BERT BEYENS

“Dit soort kunstopleidingen is duur, ja. Maar er komen hier mensen uit die de samenleving nodig heeft. Wij leveren mensen af die anderen laten dromen, die hoop geven...”
– Bert Beyens

Wat zie jij nu je je als departementshoofd niet meer kandidaat stelt, als je belangrijkste realisaties?

B. BEYENS: Het gevoel dat zowel de lesgever, de student als de afgestudeerde heeft over zijn eigen school. Dat versterken we doelbewust met de in 2004 gestarte, jaarlijkse alumni-awards. De fierheid van een waarde te hebben, die was er vroeger niet. Nu wel. Een tweede realisatie is die van het openen van deuren en vensters. Dus niet alleen Rits-lesgevers in huis hebben. Positief is bijvoorbeeld ook dat het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) hier zijn presentatiedagen doet. Dat de scenaristengilde hier haar stek heeft. Dat er de avondfilmvertoningen zijn van Wouter Hessels.

Wie waren voor jou de belangrijkste docenten in zijn studententijd aan het Rits? In de jaren 70?

B. BEYENS: Vandenbunder, Louyet, Verhavert, Degelin, Van den Enden, Kruithof en Vermeersch. Aan hen heb ik veel gehad. Een cultuurfilosoof zoals Jaap Kruithof ging in debat met de studenten. Hij was zeer welbespraakt en zoals Vermeersch sprak hij over dat wat op het moment leefde. En er was de energie die van hem uitging. De passie. Maurice De Wilde had dat ook.

En de merkwaardigste studenten waar je zelf les aan gaf? Zijn er studenten aan wie je zo direct moet denken?

B. BEYENS: Een delicate vraag, want ik zou nu meteen vele namen moeten geven. Eén anekdote toch, van Pieter Jan De Pue, die na zijn studies een tijdlang als fotograaf naar Afghanistan zou trekken. Als student ging hij op een bepaald moment een dak op om van daar een beeld te maken. Stijn Coninx ging mee en moest daar ter plekke Pieter Jan overtuigen dat hij zich iets onmogelijks voorstelde: «Je kunt hier geen spots zetten, je kunt hier geen camera plaatsen.» Mooi is dat, zo verbeteren in je hoofd een beeld zien dat je niet kan maken maar toch absoluut wil maken. Pieter Jan gaat daar soms heel ver in. Merk overigens op dat met al de studentenfilms die er op het RITS zijn gemaakt, er hier een schat aan historisch materiaal ligt. Denk aan alle acteurs en actrices – zoals Hilde Van Mieghem – die hier in studentenfilms voor 't eerst acteerden. Wat me aangreep was de jonge Danny Huwé te zien die voor zijn eindwerk, ging filmen op de set van de oorlogsfilm *De Vijanden*.” (Huwé werd later als VTM-journalist tijdens de Roemeense revolutie door een sluipschutter doodgeschoten.)

3.500 afgestudeerden: je kan ze niet wegdenken uit de media? Je hoort soms de kritiek dat het Rits te veel studenten aflevert.

B. BEYENS: Wel ten eerste is het algemeen

bekend dat mensen die een kunstopleiding volgden, of ze daar nu succes mee hebben of niet, dat 90 % van hen zegt: En toch zou ik het opnieuw doen! Het is een soort roeping, een drang. Mensen willen dat doen. Ze willen films, televisie, theater of radio maken. Koste wat het kost. Ten tweede mag je het succes van de opleidingen niet afmeten aan wat dat voor jobs in de media oplevert. Creatieve mensen zijn immers in staat om ook in een andere context te werken. Wat is de definitie van creativiteit? Het vermogen om oplossingen te transformeren naar andere vraagstellingen en uitdagingen. Je ziet onze studenten hun weg vinden in de meest uiteenlopende richtingen. Ik denk aan iemand die hier de opleiding assistentie volgde, maar filmcomponist is geworden. Of een theaterman die voor de film gaat werken. De echte creatieveling laat zich niet beperken. Als ik op internet zou zoeken, wie waar is terechtgekomen, dan is dat echt indrukwekkend. Het RITS telt nu overigens al zo'n 3.500 afgestudeerden. Denk die uit de media weg. Dat kan je je bijna niet voorstellen. Misschien ga je me nu vragen: is dit soort kunstopleidingen niet te duur? Ja, kunstopleidingen zijn duur. Maar er komen hier tal van mensen uit die onze samenleving nodig heeft. Zoals Onderwijsminister Pascal Smet op de viering in de Cinematek stelde: Wij leveren mensen af die anderen laten dromen, die hoop geven. Dat heb je nodig.

Wie het RITS ook nodig heeft, dat zijn de mediabedrijven. «De sector» nodigt zichzelf graag op het Rits uit. Sommige televisiebedrijven doen er actief aan prospectie, zoals docent, documentairemaker en Woestijnvismedewerker Luc Haekens in een gesprek op de Rits/INSAS-avond stelde. Zijn collega en «opleidingshoofd Audiovisueel» Marc Lybaert gaf een opsomming van alle ad hoc samenwerkingen tussen de televisiestudenten, de sector van de productiehuisen en de omroepen. Lybaert: «Op de jongste jury van de tv-studenten waren behalve de VRT – waar ook stage gelopen wordt – maar liefst 27 productiehuisen vertegenwoordigd.»

Vele toekomstige Rits-ers zullen het graag lezen, al was het maar om het thuisfront te overtuigen dat «iets in de media» studeren, wel degelijk ergens toe leiden kan. ❖

Jan-Pieter Everaerts is sedert 1993 docent aan het RITS

**Deze schets van de voorhistorie werd ontleend aan een geschiedkundige thesis van Ben van Beeck.*

Meer info: www.rits.be